28.9.2021	**ONEPAGER**		
Laatija: Ilmavoimien esikunta OPOS AOP everstiluutnantti Rami Lindström			
Vastaanottaja: Eduskunnan Puolustusvaliokunta			
Tiedoksi: PLM	PE SUUNNOS	ILMAV JOHTO	

Aihe: **FINEST-hankkeen asiantuntijalausunto**

Viite: O 17/2018 vp Suomen ja Viron lennonvarmistusyhtiöiden uusi yhteistyöhanke

1) Ydinasia/tiivistelmä

Fintraffic Lennonvarmistus Oy:n FINEST-hanke etenee, mutta Puolustushallinnon asettamiin reunaehtoihin ei ole kyetty vastaamaan tyydyttävässä laajuudessa. Puolustusvoimilla on käynnissä tietojen analysointi ja tietoturvallisuuden selvittäminen Traficom:n kanssa. Nykyisten tietojen valossa, hanke nähdään keskeneräisenä. Yrityksen tavoite on aloittaa yhteisen lennonjohtopalvelun antaminen keväällä 2022.

2) FINEST-asiakokonaisuudet:

A. Taustaa

Puolustushallinnon vuosina 2016 ja 2018 hankkeelle asetetuilla reunaehdoilla varmistetaan Suomen ilmapuolustuksen turvallisuus ja sujuva toiminta. Asian moniulotteisuuden johdosta Pääesikunta otti Puolustusvoimien kokonaisvastuun FINEST-kysymyksessä keväällä 2021. Ilmavoimat toimii asiantuntijana.

B. Puolustusvoimien toimenpiteet

Puolustusvoimat on suhtautunut positiivisesti hankkeeseen, mutta pitänyt myös johdonmukaisesti kiinni asetettujen reunaehtojen toteutumisvaatimuksista.

Ilmavoimat on pyytänyt useamman kerran lisätietoja ja tarkennuksia hankkeesta, tukenut hankkeen valmistelua auttamalla vastaamaan kysymyksiin ja osallistumalla simulointeihin. Puolustusvoimat, ja etenkin Ilmavoimat on suunnannut hankkeen eteen mittavan työpanoksen, mutta ilmassa on koko joukko avoimia kysymyksiä.

Hankkeeseen osallistuneiden valmistelijoiden viesti on ollut, että toimintamallit ovat kesken ja tietyt Puolustusvoimille tärkeät kokonaisuudet ovat vielä suunnitteilla.

C. Keskeisimmät haasteet Puolustusvoimien näkökulmasta

Operaatioturvallisuus
Operatiivisen toiminnan salattavuuteen ja ilmatilannekuvan jakamiseen liittyviä kysymyksiä on ratkaisematta. Hankkeen pitkäkestoisia vaikutuksia operatiivisiin suunnitelmiin ja kansainväliseen toimintaan ei ole arvioitu riittävällä tasolla.

Tietoturvallisuus
Keskeisimmät tietoturvallisuuteen vaikuttavat kysymykset ovat Traficomin vastuulla oleva tietojärjestelmäauditointi, ja lennonjohtojärjestelmiin kertyvän kumulatiivisen tietomassan käsittely ja varastointi.

Poikkeusolojen toiminta ja huoltovarmuus
Järjestelmien erotettavuus poikkeusoloissa on kuvattu teknisesti mahdolliseksi, mutta sopimusteknisesti mutkikkaaksi prosessiksi. Suomen ilmatilan puolustamisen kannalta on keskeistä, että lennonvarmistuspalvelut voidaan tarvittaessa siirtää viiveettä yksinomaan kotimaiseen hallintaan.

Reservi
Hankkeen pitkäkestoisia vaikutuksia lennonvarmistuksen poikkeusolojen reservihenkilöstöön ei ole kyetty arvioimaan riittävässä laajuudessa.

Kansainvälinen toiminta
Puolustusvoimat selvittää hankkeen vaikutuksia operatiiviseen lentotoimintaan Suomenlahdella.

Lainsäädäntö
Puolustusvoimien toimintaan liittyvän lainsäädännön kysymykset vaativat merkittävästi lisää tarkastelua.

3) Tie eteenpäin

Puolustusvoimat laatii lausuntonsa Puolustusministeriölle, saatuaan arviointiin tarvitsemansa tiedot, ml. tietoturva-auditoinnin raportti.